

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขต ปกครองคณะสงฆ์ หนกกลาง

พระมหาช่วง ชูติมนต์ (ฤทธิวัน)

นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารสถานศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

อีเมล: ccchai@gmail.com

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียน และเพื่อยืนยันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกกลาง ประชากรคือ ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 8 รูป และผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ จำนวน 10 ท่าน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากผู้บริหารสำนักเรียน 10 รูป เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้เทคนิคการวิจัยเชิงอนาคตแบบชาติพหุวรรณกรรม (EFR) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดปลายเปิด ร่วมกับการใช้เทคนิคการวิจัยแบบสนทนากลุ่ม และแบบยืนยันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยกลั่นกรองให้เกิดมุมมองภาพอนาคตที่เป็นไปได้มากที่สุด

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการบริหารจัดการ
- 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ได้

แนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกกลาง ควรมืองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารที่ยึดวัตถุประสงค์ เป็นต้น แล้วควรมีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง เป็นรูปธรรม มีการประสานภารกิจของสำนักเรียนอย่างสอดคล้องกันทั้งระบบ มีเป้าหมายของสำนักเรียนชัดเจน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

The Creative Leadership of Administrators in the Phrapariyat- tidhamma School on Pali Section of Sangha Central Region

Phramaha Chuang Chutimantee (Ritthiwan)
Master of Educational Administrator Program
Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University
E-mail: ccchai@gmail.com

ABSTRACT

The purposes of this study were to study the creative leadership of administrators and confirm the creative leadership of administrators in the Phrapariyattidhamma School on Pali section section of Sangha Central region. The population consists of eight administrators in the Phrapariyattidhamma School on Pali section, and ten creative leadership administrative experts in the Phrapariyattidhamma School on Pali section. This study is qualitative research in research design of Ethnographic Future Research (EFR). The research instruments were used in this study is open-ended interviews, focus group discussion, and conformatio nal form of the creative leadership of administrators in the Phrapariyattidhamma School on Pali section of Sangha. The technique for data analysis is content analysis for filtering the idea, and the possible view in the future.

The results of the research were as follows:

1) The Creative leadership of administrators in the Phrapariyattidhamma school on Pali section section of Sangha Central region consists of four factors, that is, behavioral, cognitive, vision, and management because it comprises the action, knowledge, vision and efficient management.

2) The Creative leadership of Administrators in the Phrapariyattidhamma school on Pali section section of Sangha Central region is appropriate, feasible, accurate, and utilizable at the maximum level. The guidelines for supporting the Creative leadership of Administrators in the Phrapariyattidhamma school on Pali section section of Sangha Central region are very well and appropriate format but it should have other elements

corresponding to modern management system. It is not only four factors but also the dimension of change management and objective management. Quality and effective will be good. The characters of administrators in the Phrapariyattidhamma school on Pali section who will success in their work should consist of clarity, acceptance of the members, understanding the corporate culture and tradition, integration of systematical school mission, and clear goal of administrative process.

Keywords: The Creative Leadership

1. บทนำ

ภาษาบาลี เป็นภาษาที่รักษาคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือพุทธพจน์ การที่จะศึกษาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาให้ถูกต้องได้นั้น ต้องอาศัยภาษาบาลีเป็นหลัก เพราะว่า เป็นภาษาที่จารึกคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ในพระไตรปิฎก ถ้าหากว่าขาดผู้รู้ในภาษาบาลีอย่างถ่องแท้แล้ว การแปลพระไตรปิฎกก็จะผิดเพี้ยนไป ก็จะเกิดสัทธรรมปฏิรูปขึ้น เหมือนดังคำพูดของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าที่ทรงกล่าวไว้ว่า (2553, หน้า 30) ในการศึกษาพระปริยัติธรรม นอกจากจะเป็นการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนแล้ว ยังได้ชื่อว่าเป็นการสืบต่ออายุพระศาสนาไว้อีกด้วย โดยเฉพาะการศึกษาภาษาบาลี เพราะหากไม่รู้จักภาษาบาลีแล้ว ก็จะไม่มีความรู้และเข้าใจพระพุทธรูปพระธรรมในพระไตรปิฎก ถ้าขาดความรู้เรื่องพระไตรปิฎกแล้ว พระพุทธศาสนาก็จะต้องเสื่อมสูญไปด้วย การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงถือว่าเป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้เป็นภาษาบาลี และการรักษาต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธพจน์ไม่ให้คลาดเคลื่อนที่เรียกว่า สัทธรรมปฏิรูป การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะรักษาศาสนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ ด้วยเหตุนี้ภิกษุผู้เป็นศาสนูปถัมภกตั้งแต่โบราณกาลมา จึงทรงถวายพระบรมราชาอุปถัมภ์ในการศึกษา ทรงจัดให้เป็นพิธีใหญ่ ทรงประกอบพิธีทรงตั้งเปรียญพระราชทานประกาศนียบัตร - พัดเปรียญ ถวายนิยัตินักสอบเปรียญได้ ทรงถวายพระบรมราชาอุปถัมภ์โดยประการทั้งปวงในการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อยกย่องเชิดชูผู้ศึกษาให้เห็นความสำคัญของการศึกษาพระปริยัติธรรมนั่นเอง

แม้ว่าปัจจุบันหลายฝ่ายจะช่วยกันรักษาภาษาบาลี โดยเฉพาะทางคณะสงฆ์ ได้เปิดสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีขึ้นมาหลายแห่งด้วยกันแต่ก็ประสบปัญหามากมาย ทั้งนี้การศึกษาด้านพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ยังเป็นที่นิยมในกลุ่มประชาชนอยู่มากภายหลังวัดต่างได้จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญขึ้นซึ่งง่ายกว่า และมีทางเลือกในการศึกษาต่อมากกว่าในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงทรุดลงตามลำดับนอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านงบประมาณ นอกจากน้อยแล้วบังเบิกได้ล่าช้า หรือบางแห่งไม่ได้รับการสนับสนุนเลย ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนก็จัดการเรียนการสอนตามมีตามเกิดซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูแต่ละคนที่ได้รับการถ่ายทอดมา การเรียนการสอนยังยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลางและตำราเป็นหลักการวัดผลใช้แบบอัตนัยเป็นขาดการติดตามและวางแผนการประเมินผล คณะสงฆ์ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ให้ความสนใจการศึกษาแผนกนี้น้อยลงและผลักดันความรับผิดชอบให้เป็นหน้าที่ของมหาเถรสมาคมที่จะหาวิธีแก้ไขปัญหานี้ต่อไปการจัดการเรียนการสอนเป็นลักษณะตรงกับทฤษฎี (คะเนิงนิยัตย์ จันทรบุตร, 2544, หน้า 6-9) และจำนวนผู้สอบได้กับผู้เข้าสอบนั้นตามสถิติคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ถือว่าน้อยมากโดยดูจากสถิติ 5 ปีหลังนี้

พ.ศ.	จำนวนนักเรียน					
	เข้าสอบ	ขาดสอบ	คงสอบ	สอบได้	สอบตก	% ที่สอบได้
2552	31,845	10,623	21,122	4,755	16,367	22.51
2553	33,720	10,357	21,139	3,234	12,583	15.30
2554	35,546	11,750	22,631	3,026	14,388	13.37
2555	34,994	11,970	21,875	3,639	13,065	16.88
2556	35,790	12,149	22,853	3,240	19,443	14.97

ที่มา : แม่กองบาลีสนามหลวง, บัญชีแสดงผลการสอบบาลีสนามหลวง, 2556, เอกสารอัดสำเนา

จากปัญหาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ดังกล่าว เมื่อมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาพบว่า มีหลายประการได้แก่ อาคารสถานที่ไม่เพียงพอ การขาดแคลนครูผู้สอนในบางชั้นประโยค ได้แก่ประโยคชั้น ป.ธ. 8-9 บางครั้งบุคลากรไม่เชี่ยวชาญวิชานั้น ๆ การพัฒนาการยังไม่ทั่วถึงการขาดงาน มาสายบ่อย ๆ ของครูผู้สอน

ที่เป็นดังนี้อาจจะเป็นเพราะเกิดจากสาเหตุหลายประการไม่ว่าจะเป็นด้านผู้บริหารสำนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในหลักการบริหารการศึกษาไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านการบริหาร การศึกษาอย่างเพียงพอ ไม่มีการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัยสั่งการ และการติดตามประเมินผล ด้านครูสอนพระปริยัติธรรม ยังขาดทักษะในการสอน ไม่มีการพัฒนาไม่มีการปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ขาดแคลนบุคลากรเพื่อดำเนินการจัดการศึกษา และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สาเหตุที่สำคัญคือการบริหารจัดการหรือการดำเนินการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่และภาระรับผิดชอบสำหรับผู้บริหารสำนักเรียนโดยตรง (พระมหาวิเชียร ตุ่นแก้ว, 2548, หน้า 2)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวเป็นผลมาจากการบริหารงานของ ผู้นำ (Leader) ที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี แต่ขาดภาวะผู้นำ (Leadership) โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (The Creative Leadership) ทำให้การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์นั้น ย่อมมีวิสัยทัศน์ ความยืดหยุ่น สติปัญญา สามารถที่จะวางแผนแก้ไข ติดตาม ดำเนินงานการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี นำพาหมู่คณะ นับตั้งแต่ผู้เรียนบาลีบุคลากรภายในสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จนกระทั่งถึงในระดับสูงขึ้นไป เพื่อช่วยจรรโลงพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองต่อไปในภายภาคหน้า ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียน ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลางที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สำหรับนำไปพัฒนาสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ให้พัฒนาและก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง
2. เพื่อยืนยันภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง

3. สมมติฐานของการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลางปานกลางมีหลากหลายองค์ประกอบ
2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้อง และการใช้ประโยชน์ ในระดับมาก

4. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร
ประชากร ที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง
2. ขอบเขตด้านตัวแปร
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี
3. ขอบเขตด้านพื้นที่
ได้แก่ สำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลางประกอบด้วย ภาคภาค 1 กรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ ภาค 2 พระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สระบุรี ภาค 3 ลพบุรี สิงห์บุรี ชัยนาท อุทัยธานี ภาค ภาค 13 ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ภาค 14 นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร ภาค 15 ราชบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม ประจวบคีรีขันธ์

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร คาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการวิจัยดังนี้

1. ทำให้ทราบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง
2. ทำให้ทราบการบริหารงานของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์กลาง
3. สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน และเสริมสร้างการบริหารงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี

7. สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง และเพื่อยืนยันของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลางผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง ที่พบจากการวิจัย เป็นรูปแบบมีความเหมาะสมดีมาก แต่ควรมีองค์ประกอบอื่น ๆ ด้วย ในระบบการบริหารสมัยใหม่ ไม่เพียงแต่องค์ประกอบ 4ด้านนี้เท่านั้น ยังมีมิติทางด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารที่ยึดวัตถุประสงค์ เป็นต้น จะทำให้การบริหารงานเกิดคุณภาพ ทำให้เกิดกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ
2. บุคลากรที่มีบทบาทในการสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง คือ บุคลากรทุกระดับ ทุกคนให้การสนับสนุน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของสำนักเรียน
3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง ประกอบด้วยพฤติกรรมของผู้บริหาร ในด้านพฤติกรรม ด้านสติปัญญา ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการบริหารจัดการ
4. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง ที่เป็นหลักประกันว่ามีประสิทธิภาพ ควรมีลักษณะ ดังนี้ สามารถปฏิบัติได้จริง มีการวัดที่เห็น outcomes ที่เป็นรูปธรรม เห็นพร้อมกัน และพร้อมปฏิบัติ ยึดหลัก efficiency and effective มีแผนปฏิบัติที่ชัดเจน ประเมินผลเป็นระยะ นำผลประเมินมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และมีความโปร่งใส
5. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์หนกลาง ที่ประสบความสำเร็จควรมีลักษณะคือ มีความชัดเจน ปฏิบัติได้จริง เป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในสำนักเรียน เข้าใจ organizational culture, sense of discovery and delivery ให้ได้ ประสานภารกิจของผู้บริหารอย่างสอดคล้องกันทั้งระบบ มีเป้าหมายของสำนักเรียนชัดเจน ว่าทำอะไร เพื่ออะไร ไม่เปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์บ่อยเกินไป

9. ข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะในสองส่วนคือข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระ

ปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย จินตนาการ ยืดหยุ่น และวิสัยทัศน์ควรมีการนำไปพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ หนกลาง และจัดการฝึกอบรมและพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีควรนำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางใน

การส่งเสริมปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในรูปแบบต่าง ๆ เช่นเปิดโอกาสให้มีการสร้างเครือข่ายของผู้บริหารสำนักเรียน มีการบูรณาการหลักทางโลกและหลักทางธรรมเพื่อการบริหารจัดการสำนักเรียน หรือการใช้หลักธรรมในการบริหาร และประชาสัมพันธ์ผลงานของสำนักเรียนให้ชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่องให้มากขึ้น จึงจะทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้รวดเร็วขึ้น

1.3 สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีควรนำผลการวิจัยไปจัดทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการศึกษา กระบวนการจัดการศึกษา กระบวนการบริหาร กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของสำนักเรียน และสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นเรื่องสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการ

จัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมต้องช่วยกันและมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อกำหนดวิธีการและรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสำนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสำนักเรียนต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลที่ค้นพบมาเปรียบเทียบกันและพัฒนา รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ในข้อค้นพบของการวิจัย ที่พบว่ารูปแบบการบริหารของผู้บริหารสำนักเรียน ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงขั้นตอนวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ดังนั้นในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ก่อนจัดควรมีการจัดอบรมสำรวจแนวคิดความต้องการของชุมชน และมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าในการบริหารจัดการเพื่อเป็นการลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

2.3 ผู้รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องด้าน การบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ควรให้ความสำคัญในการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนในการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปีต่อ ๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรศึกษาวิจัยแนวการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพิ่มเติมจากการบริหารการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจากที่เคยจัดแบบเดิม

2.4 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรแยกขนาดหรือประเภทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีตามสภาพปัญหาและบริบทของแต่ละสำนักเรียน

บรรณานุกรม

- คณินนิตย์ และสุบรรณ จันทบุตร. (2544). *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด:ศึกษาเฉพาะ กรณีวัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี*. กรุงเทพมหานคร:พริกหวานกราฟฟิค.
- พระมหาวิเชียร ตุ่นแก้ว. (2548). *สภาพแลปัญหาการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรม*. กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (ช่วง วรปุณฺเฑ). (2553). *เรื่องสอบบาลีสนามหลวงแผนกบาลี พ.ศ.2549*. กรุงเทพมหานคร: อาทรการพิมพ์.